

Täysistunto

Torstai 3.6.2021 klo 15.59—19.53

6. Euroopan neuvoston Suomen valtuuskunnan kertomus parlamentaarisen yleiskokouksen toiminnasta vuonna 2020

Kertomus K 4/2021 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään ulkoasiainvaliokuntaan.

Lähetekeskustelua varten varataan enintään 45 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Kiljunen, Kimmo, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.31 **Kimmo Kiljunen sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan ensimmäiseksi korjaan pienen lapsukseni aikaisemmissa puheenvuoroissa, kun en ollut katsonut huolella tätä tämän päivän työjärjestystä. Totesin, että se on kahden järjestön, parlamentaarisen elimen, esittely, eli Pohjoismaiden neuvoston ja Euroopan neuvoston, mutta tämän jälkeenhän tässä käsitellään myöskin Etyjin parlamentaarisen yleiskokouksen vuosikertomus, jolloin se onkin kolmen paketti tässä samalla kertaa. Harmi vain, että meillä on kovin vähän kansanedustajia osallistumassa tähän keskusteluun — hyvä, että edes tämänkin ver-

ran. Tässä suhteessa on ihan hyvä ensimmäiseksi muistuttaa, että nämä kaksi eurooppalaista parlamentaarista elintä ovat luonteeltaan hieman erilaisia, ja tietysti järjestötkin ovat erilaisia. Etyj, jos sen sanoo hyvinkin selkeällä kielellä, liittyy nimenomaan niin sanottuun kovaan turvallisuuteen. Etyjin erilaiset luottamusta lisäävät toimet ja myöskin sen parlamentaarinen työskentely keskittyvät enemmän konfliktien ennaltaehkäisyyn ja myöskin konfliktien ratkaisukysymyksiin. Se on ikään kuin neuvottelufoorumi tätä kautta, eurooppalaisella tasolla turvallisuuselin, paneurooppalainen turvallisuuselin, jossa myöskin Pohjois-Amerikka on mukana ja Keski-Aasia on mukana. Eli se Etyjin jäsenpohja on laajempi.

Mutta eurooppalaisista järjestöistä se, joka on aidon eurooppalainen lähtökohdiltaan, on Euroopan neuvosto. Lähestulkoon voi määritellä, että Euroopan neuvoston jäsenyys määrittää eurooppalaisen maan roolin, ja voi sanoa suoraan, että tässä on kysymys pehmeästä turvallisuudesta Euroopan neuvoston agendalla. Se on Euroopan ihmisoikeussopimusta seuraava järjestö, jonka päämaja on Strasbourgissa. Itse asiassa meillä, jotka osallistumme Euroopan neuvoston työhön, on tässä tapauksessa kaksi parlamenttia, joissa me olemme aidosti mukana. Tämä parlamentti on yksi ja tuo Strasbourgin parlamentti on toinen, ja se myöskin aikataulullisesti sitoo paljon enemmän meidän kansanedustajien työtä kuin yksikään muu parlamentaarinen yleiskokous, mihin tässä talossa osallistutaan.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

Euroopan neuvosto kokoontuu säännönmukaisesti, sillä on omantyyppinen valiokuntarakenne ja komitearakenne, ja meillä on viikoittain kokouksia koko ajan. Eli se työ on erittäin intensiivistä, ja nämä yleiskokoukset, joita meillä on, ovat aina viikon mittaisia, ja niitä on neljä kertaa vuodessa minimissään. Sitten on erilaisia muita kokouksia vaikka kuinka paljon. Erittäin laajamittainen työ, ja tuo järjestö keskittyy nimenomaan kolmeen isoon teemaan: ihmisoikeuksien seurantaan Euroopassa ja ihmisoikeuksien toteuttamiseen, demokratian edistämiseen ja oikeusvaltioperiaatteen toteuttamiseen.

Jäseniä periaatteessa olisi 49. Meillä on 47 jäsentä, ja Vatikaani on siellä kyllä mukana seurannassa, ja jos sen ottaa siihen vielä mukaan, niin 48 on mukana. Yksi valtio, ainoastaan yksi valtio koko Euroopassa, tästä puuttuu, ja se valtio on Valko-Venäjä. — Tulen sanomaan tämän puheenvuoroni lopussa muutaman sanan tästä Valko-Venäjänkin tilanteesta. Seuraamme sitä erittäin huolella ja myöskin huolestuneena. — Tässä suhteessa Euroopan neuvosto on kaikki Euroopan maat kattava, sanotaan, Uralilta Atlantille ja Mustalta-mereltä, Bosporinsalmelta, missä Turkkin on läsnä, tänne Pohjoiselle jäämerelle. Eli kaikki Euroopan maat ovat siinä jäsenenä ja, arvoisa puhemies, tämä määritys on vielä niin tarkka, että maa ei pääse Euroopan unionin jäseneksi, ellei se ole Euroopan neuvoston jäsen. Euroopan neuvoston jäsenyys edellyttää sitä, että maa allekirjoittaa Euroopan ihmisoikeussopimuksen, ja jos sitä ei tee, niin Euroopan unionin jäsenyys ei ole mahdollista.

Kuriositeettina, kun tässä puhuttiin lipuista hetki aikaisemmin, Euroopan unionin tähtilippukin on Euroopan neuvostosta peräisin. Se on alun pitäen ollut Euroopan neuvoston tunnus, ja sittemmin unioni positiivisella tavalla omaksui sen omaksensa, ja näin tämä eurooppalainen yhteistyö on mennyt eteenpäin symboliikan tasolla.

Tämän vuosikertomusvuoden aikana ykkösaiheena ja ongelmana on ollut tämä sama korona, covid-19-pandemia, joka on koko Eurooppaa koetellut. Teknisesti se on sotkenut meidän työskentelyämme olennaisesti sillä tavalla, että meillä on ollut näitä etäkokouksia. Me ollaan myöhemmässä vaiheessa pyritty hybridikokouksiin, ja niitä on järjestettykin, mutta ne valtuuskunnat ovat olleet näissä hybridikokouksissa pienempiä kuin normaalisti. Tämä yhteistyö, parlamentaarinen yhteistyö, tässä suhteessa on ehdottomasti nilkuttanut. Se on kärsinyt tästä, mutta itse Euroopan neuvosto on työskennellyt koko ajan hyvin aktiivisesti, ja myöskin se raportointijärjestelmä, monitorointijärjestelmä, joka meillä on olemassa, on toiminut.

Maavierailuja emme ole kysyneet tekemään, muun muassa näissä monitoroinnin piirissä olevissa maissa ei ole käyty. Itse vedän muun muassa, olen monitoroija, Armeniaan liittyen. Azerbaidžanin ja Armenian välinen konflikti oli tietysti vahvasti agendalla tässä toimintakaudella. Me emme ole kuitenkaan alueella pystyneet käymään tämän covidin vuoksi. Nyt on Armenian vaalit tulossa seuraavana viikonloppuna, ja silloin tämä seuranta siltä osin mahdollistuu. Mutta tätä monitorointiprosessia, jota nimenomaan näissä, voisiko sanoa, uudemmissa demokratioissa on toteutettu, on tehty systemaattisesti Euroopan neuvoston puitteissa.

Huono tilanne on se, että meille on tullut kaksi uutta monitoroinnin kohdetta. On jouduttu palauttamaan monitoroinnin kohteeksi Turkki johtuen oikeusvaltiokehityksen tilasta siinä maassa — en mene yksityiskohtiin tässä yhteydessä — ja ensimmäisen kerran monitoroinnin piiriin on otettu Puola, ja tässäkin on samantyyppistä sisäistä kehitystä, joka on pakottanut siihen, että me joudumme nyt arvioimaan sitä demokratiatilaa, oikeusvaltiotilaa ja myöskin ihmisoikeustilaa näissä maissa. En lähde, arvoisa puhemies, kuvaamaan niiden maiden sisäistä kehitystä, mitkä ovat ne isot kysymykset siellä, mutta tämä on pitkä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

prosessi ja harkinta, joka tässä on jouduttu tekemään, ja nämä maat on otettu monitoroinnin piiriin.

Venäjähän on monitoroinnin piirissä ollut koko ajan, ja Venäjän tilanne on meillä hyvin tarkassa seurannassa. Sinänsä on arvokasta, että Venäjä on nyt täysivaltaisesti mukana. Siinä kieltämättä Suomi ollessaan ministerikomitean puheenjohtajana oli ratkaisevassa roolissa keväällä 2019, jolloin löytyi se kompromissi, että Venäjä palasi mukaan tähän parlamentaariseen yhteistyöhön. Se oli siitä ulkona, oli ministerikomitean puolella kyllä jäsenenä, mutta tuli mukaan myöskin täysimääräisesti parlamentaariseen työhön. Tämä oli voimakasta oppositiota myöskin parlamentaarisen yleiskokouksen sisällä, mutta Suomen puheenjohtajuudella — kiitos siitä, miten se veto tehtiin siinä vaiheessa — onnistuimme saamaan venäläiset sinne mukaan. Perusargumentti on siinä se, että silloin me pystymme täysimääräisesti myöskin seuraamaan ihmisoikeustilannetta Venäjällä.

Kaikista näistä ihmisoikeusvalituksista, joita on eri maista tullut, 23 prosenttia tulee Venäjältä. Venäjä on myöskin suuri maa, kieltämättä, että suhteutettuna väkilukuun Venäjältä tulee kahdeksanneksi eniten näitä valituksia. Mutta se on se väylä: 13 000 käsittelyssä ollutta ihmisoikeusvalitusperusteista arviota on tehty Euroopan ihmisoikeustuomioistuinten kautta suhteessa Venäjään, ja se on iso väylä, keskeinen väylä kansalaisyhteiskunnalle, venäläisille kansalaisille, että he voivat käyttää Strasbourgin tuomioistuinta ja nostaa esille ongelmia, joita yhteiskunnassa on. 98 prosenttia, arvoisa puhemies, näistä valituksista on johtanut sellaiseen tulokseen, että Venäjä on pannut ne täytäntöön. Niitä on pari prosenttia, joita se ei ole täyttänyt, mutta yksikään maa ei ole myöskään 100-prosenttisesti pannut täytäntöön, ei edes Suomi. Niissä on tulkintaongelmia, mutta se on hieno asia, että venäläiset, Venäjän administraatio, ovat kuitenkin joutuneet ja tehneet ne myönnytykset siinä. Silloin kun Euroopan ihmisoikeustuomioistuin on arvioinut jonkun kansalaisen tekemän valituksen tai viranomaislaiminlyönnin, niin se on silloin arvioitu uudestaan myöskin suhteessa venäläiseen oikeuskäytäntöön, ja tämä on iso asia noteerata. Ja tämänhän me suomalaiset halusimme aidosti tässä myöskin varmistaa sen lisäksi, että parlamentaarinen yleiskokous on dialogin paikka, jossa me eri osapuolet voimme käydä tätä keskustelua yhdessä.

Arvoisa puhemies! Näen tuon ajan kulumisen. Pelkään, että ehkä olen ainoa puheen käyttäjä tästä asiakohdasta, kun katsoo salia tällä hetkellä. Jos sallitte, yhden kulman vielä aukaisisin. Tässä on meillä suomalaisilla ollut keskeistä roolia. Edustaja Inka Hopsu on ollut raportöörinä nuorten roolissa konfliktien ennaltaehkäisyssä ja myöskin konfliktien ratkaisutilanteissa. Hänen raporttinsa on hyvin merkittävä ja myöskin avannut sitä keskustelua siellä meillä. Ja itselläni on nyt hyvinkin merkittävä rooli tässä parlamentaarisessa yleiskokouksessa, joka liittyy Valko-Venäjään.

Tämä Valko-Venäjän tilanne on luonnollisesti viime elokuun vaalien jälkeen aivan uudessa mittakaavassa, laajojen mielenosoitusten jälkeen. Me seurasimme tuota vaalitulannetta ulkoapäin — sitä presidentinvaalia ei päästy tarkkailemaan suoraan silloin elokuussa, mutta Kansainyhteisö, joka on sitä seurannut, ei voi aidosti tunnistaa sen presidentinvaalin tulosta. Siinä on ollut selkeitä ongelmia, ja me myöskin omissa raporteissamme olemme joutuneet käymään niitä läpi. Me olemme tehneet raportin tästä vaalitulanteesta, vaalilakien uudistamisesta, ja se on jo hyväksytty huhtikuun kokouksessamme. Toinen raportti on tehty ihmisoikeustilanteesta, ja sekin käsiteltiin huhtikuun lopussa. Kolmas raportti, jota olemme tekemässä, joka ei oikeastaan ole raportti, vaan enemmän prosessi, jota itse vedän, on ”Call for an inclusive national political process in Belarus” nimeltään. Siinä

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

on kyseessä, ajatuksena, dialogin käynnistäminen yhteiskunnassa, että käydään sitä avoimella mielellä.

Tämä prosessi on koko ajan ollut käynnissä, ja se on herkkä ja iso aihe, ja Euroopan neuvosto on siinä nyt vakavasti pyrkimässä siihen — niin kuin monet muutkin, aivan yhtä lailla Etyjin puolella on pyritty siihen — että tätä Valko-Venäjän tilannetta pystyttäisiin ratkaisemaan rauhanomaisesti. Se on se iso kysymys, [Puhemies koputtaa] että voisi löytyä rauhanomainen ratkaisu ja ratkaisu myöskin niin, että se on sisäinen prosessi, joka siinä käydään silloin lävitse. Tästä kulmasta me yritämme tukea demokratisoitumista ja ihmisoikeuksien toteutumista Valko-Venäjällä. Mutta valitettavasti, kuten me kaikki uutisista tiedämme, taakka on aika iso.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia, edustaja, esittelystä. — Edustaja Pelkonen, olkaa hyvä.

18.41 Jaana Pelkonen kok: Arvoisa herra puhemies! Edustaja Kiljunen jo varsin kattavasti kertoi Euroopan neuvoston viime vuodesta ja toi esiin hyvin sen, miten kulunut vuosi oli myös Euroopan neuvostossa ja Euroopan neuvoston toiminnassa poikkeuksellinen. Uusia toimintatapoja, sääntömuutoksia ja esimerkiksi etäkokoukset otettiin käyttöön myös Euroopan neuvoston toiminnassa.

Kuten tästä toimintakertomuksesta hyvin käy ilmi, huomattava osa viime vuoden raporteista käsitteli tekoälyä ja koronaviruspandemian vaikutuksia niin kansanterveyteen, demokratiaan kuin myös ihmisoikeuksiin, ja myös Valko-Venäjän tilanne oli näkyvästi esillä, kuten äsken kuulumme.

Euroopan neuvoston rooli Euroopassa on merkittävä, ja sille sekä sen yleiskomitean työlle on erityistä tarvetta nykyisessä kansainvälispoliittisessa tilanteessa, jossa demokratia, ihmisoikeudet ja oikeusvaltio ovat uhattuina.

Tässä toimintakertomuksessa on nostettu aiheellisesti esiin myös huoli naisten oikeuksista ja tasa-arvokysymyksistä, jotka ovat olleet vastatuulella monissa Euroopan maissa. Käsittämätöntä on esimerkiksi Puolan ja Turkin ilmoitukset erota Istanbulin sopimuksista. Euroopan neuvosto luo pohjan ja yhteisen ymmärryksen liittyen ihmisoikeuksiin, demokratiaan ja oikeusvaltioon, ja nämä ovat perustavanlaatuisia lähtökohtia niin Suomessa kuin Euroopan unionissa, ja on olennaista, että Euroopan neuvosto jatkossakin edistää näitä meille elintärkeitä arvoja ja asioita.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu poissa. — Edustaja Satonen.

18.43 Arto Satonen kok: Arvoisa puhemies! Kiitoksia edustaja Kiljuselle asian esittelystä ja myös edustaja Pelkoselle hyvistä kommentteista. Lähinnä jäi kiinnostamaan tämä Valko-Venäjän tilanne, jota edustaja Kiljunen tuossa jo hieman avasi.

Olisi tietysti äärimmäisen tärkeää, että siellä löydettäisiin rauhanomainen ratkaisu. Mutta tuntuu, että se tilanne on pikemminkin vain tiukentunut ja tiukentunut siellä Valko-Venäjällä. Ja kun oli tämä lentokonekaappaus ja siitä seurannut ikään kuin välien edelleen tulettuminen, niin tuntuu, että se vetää vain kauemmaksi tätä tilannetta koko ajan ja opposition toimintaedellytykset ovat entistä heikommat. Tiedän, että monet opposition edustajat pelkäävät omaa turvallisuuttaan jo silloinkin, kun ovat Valko-Venäjän ulkopuolella. Lisäk-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

si tuntuu, että tässä on aika isot panokset pelissä, koska samaan aikaan Valko-Venäjän ja Venäjän yhteistyö näyttää tiivistyvän. Tiedämme toki sen, ettei opposition asema Venäjäläkään kovin hyvä ole, ei ainakaan sen opposition, jota Navalnyi kannattajineen edustaa.

Kysyisin vielä edustaja Kiljuselta, kun olette tässä asiassa vahvasti sisällä: mitä keinoja ajattelisitte, että Euroopan neuvostolla ja laajemmin kansainvälisellä yhteisöllä olisi tässä asiassa käytettävissä, ja millä tavalla me saataisiin se kehitys lähtemään myönteisempään suuntaan? Näen myös, että tässä on koko demokratiakehityksen kannalta, ihan globaalisestikin, kyse erittäin isosta asiasta, siinä, mihin suuntaan tämä Valko-Venäjän tilanne kääntyy. Sillä saattaa olla heijastuksia sitten laajemminkin. Siinä suhteessa olisi tietysti äärimmäisen tärkeää, että löydetäisiin sellainen ratkaisu, jota myös Suomi on pyrkinyt ajamaan ja johon myös edustaja Kiljunen omassa puheenvuorossaan viittasi.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Ja edustaja Kiljunen, olkaa hyvä.

18.45 Kimmo Kiljunen sd: Arvoisa puhemies, tulen varmuuden vuoksi tänne pönttöön, koska tämä kysymys oli sen verran moniulotteinen enkä ole ihan varma, kuinka moniulotteisesti tulen siihen vastaamaan, etteivät ne minuutit tule heti vastaan. — Edustaja Pelkonen esitti erittäin tärkeän huomion, erittäin tärkeän huomion, että tämä Istanbul Convention naisten väkivallasta on yksi Euroopan neuvoston merkittävimmistä uusista asiakirjoista. Sille on annettu kansainvälisestikin vahva tunnustus, ja se on merkittävä eurooppalainen avaus, jopa niin, että vastaavaa asiakirjaa ei ole YK:n tasolla hyväksytty. Me olemme halunneet luoda selkeän mallin, miten globaalijärjestelmässä myöskin tämä tasa-arvokysymys, perheen sisäinen väkivalta, seksuaalinen väkivalta, naisiin kohdistuva väkivalta, se tematiikka, saataisiin aivan uudella tavalla käsittelyyn ja perus- ja ihmisoikeuksien piiriin. Istanbul Convention on se nimeltään, siis sopimus allekirjoitettiin Istanbulissa, joka sijaitsee Turkissa, ja on aivan totta, edustaja Pelkonen on aivan oikeassa, että on ollut häkellyttävä asia — häkellyttävä asia — että Turkki on ollut vetäytymässä tästä sopimuksesta nyt, ja Puola on toinen eurooppalainen maa. Tämä monitorointiprosessi ei aiheudu näistä asioista, vaan voi sanoa päinvastoin, että ne syyt, jotka sitä monitorointiakin ovat juoksutaneet näihin maihin, ovat samoja syitä, joiden heijastuma on sitten myöskin tämä harkinta, näissä maissa tapahtuneet uudelleenmuotoilut, jotka liittyvät tähän Istanbulin sopimukseen. Harmillinen, erittäin ikävä asia, että näin on tapahtunut, ja meillä on iso työ sillä kullalla.

Edustaja Satonen, Venäjä, Valko-Venäjä, tämä tilanne:

Se on sitten erittäin hankala asia, erittäin hankala asia, erityisesti kun lähtökohtana olisi se, että me haluaisimme löytää tähän diplomaattisen, rauhanomaisen ratkaisun. Haluaisimme löytää myöskin ratkaisun, ja olemme ihan teesimäisesti sen sanoneet, että se sisäinen demokratisoitumisprosessi, oikeusvaltion kehitysprosessi ja ihmisoikeuksien aidon kunnioittamisen prosessi voisivat tapahtua maan sisäisenä kasvuna, ja silloin puuttuisi se, että ulkovallat idästä, lännestä, pohjoisesta tai etelästä puuttuisivat tähän tilanteeseen. Ainoa tapa toimia on luonnollisesti se, mihin Euroopan neuvostokin on viitannut ja myöskin Etyj viittaa, että me haluamme tarjota hyviä palveluksia — jos haluatte, me voimme avittaa teitä löytämään prosessin, jossa se sisäinen dialogi voisi syntyä. Valitettavasti olemme olleet kuitenkin siinä tilanteessa — kaikki me sen tunnistamme — että tässä ollaan pikemminkin menty polarisaation suuntaan kuin sen suuntaan, että löytyisi tätä yhteisymmärrystä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

Te kysytte aidosti, mitkä näistä järjestöistä voisivat olla avuksi. Me voimme arvioida nyt ihan poliittista tilannetta ja sen voin sanoa tässä julkisesti, että kun on sanktiopolitiikka otettu käyttöön, niin se tarkoittaa kyllä sitä, että esimerkiksi Euroopan unionin aktiivinen ulko- ja turvallisuuspoliittinen toiminta, mikä on, on menettänyt merkityksensä silloin kun se on mennyt tähän kohtaan. Silloin on vaikeampi nähdä, että unioni pystyisi tarjoamaan siihen palveluksia. Etyj järjestönä on se aito dialogiprosessia tukeva elin, ja Ruotsin puheenjohtajuuskaudella juuri nyt se olisi mitä luontevin toimintafoorumi. Mutta Etyjinkin kohdalla siihen on tullut takalukko, kun tämä asetelma on kärjistynyt niin tämmöiseksi geopolitiittiseksi kädenväännöksi, niin että Etyj on jäänyt vähän niin kuin hankalaan rakoon tämän ristiriidan vuoksi, ja sen takia sekään ei tahdo saada sitä lukkoa auki. No, Euroopan neuvosto liikkuu täällä pehmeämmän turvallisuuden puolella. Siitä huolimatta, että Valko-Venäjä ei ole Euroopan neuvoston jäsen suoraan, se on jäsenenä meidän Venice Commissionissa, eli assosioitu jäsen meidän juridisessa toimielimessämme, ja tämä, että se liikkuu täällä pehmeämmän turvallisuuden puolella, tekee ehkä mahdolliseksi sen, että Euroopan neuvoston kaltainen kansainvälinen elin voisi antaa tuen sille, että syntyisi tämmöistä pohjaa keskusteluille ja pohjaa tilalle.

Mitä me voimme tarjota heille suoraan? Heillä on Valko-Venäjällä käynnissä tällä hetkellä prosessi, jossa perustuslakia ollaan uusimassa. Se uusimisprosessi on käynnissä. Me haluaisimme aidosti, että se olisi inklusiivinen eli se kattaisi kaikki osapuolet, sanotaan all relevant political stakeholders — käytän englanninkielisiä termejä, kun täytyy olla tarkka siinä muotoilussa — eli kun kaikki relevantit poliittiset toimijat olisivat siinä mukana, silloin se on aito prosessi. Se siitä nyt puuttuu tällä hetkellä, mutta siihen voidaan tähdätä. Ja nimenomaan tämä Venice Commission olisi se elin, jossa nimenomaan Euroopan neuvosto voisi tukea perustuslakiprosessia sillä tavalla, että se voisi johtaa aikanaan myöskin demokraattisiin vaaleihin, joita voidaan kansainvälisesti monitoroida ja seurata, ja niin että on laajapohjainen se osallistumispohja siinä. Vaalit ovat varmaan parlamenttivaalit, ja siten aikanaan myöskin presidentinvaalit ja niin edelleen. Että se lähtisi täältäpäin liikkeelle.

Toinen iso kysymys, missä Euroopan neuvosto voi aidosti antaa apua sinne, on se keskeisin tekijä, minkä takia esimerkiksi Amerikan Yhdysvallat ei voisi olla Euroopan unionin jäsen eikä Euroopan neuvostonkaan jäsen — eikä Kiina ja monet muut maat maailmassa. Nimittäin keskeisin periaate ja perusoikeus on oikeus elämään, ja Euroopan ihmisoikeussopimus kategorisesti kieltää kuolemanrangaistuksen — kategorisesti — ja sen takia maat, joissa on kuolemanrangaistus käytössä, eivät jaa sitä samaa arvopohjaa, mikä on tässä Euroopan ihmisoikeussopimuksessa olemassa, ja se mahdollistaisi jäsenyyden siten myöskin Euroopan unionissa, koska se on se lähtökohta. Valko-Venäjä on ainoa Euroopan maa, jossa edelleen kuolemanrangaistus on käytössä, ja sitä vielä aktiivisesti käytetäänkin. Viime vuonnakin teloitettiin kolme ihmistä ja niin edelleen, eli tämä on aktiivisesti käytössä oleva instrumentti siinä maassa. On kuitenkin avattu se ovi auki, niin että Valko-Venäjälläkin tällä hetkellä vakavasti pohditaan, että kuolemanrangaistuspykälä otettaisiin pois ja kiellettäisiin kuolemanrangaistus, joka olisi pieni askel — siis nyt puhutaan pienestä askeleesta — siihen suuntaan, että tämä ultimate goal eli se iso päämäärä, joka meillä kaikilla tässä on, että Valko-Venäjä voisi aidosti olla joskus Euroopan neuvoston jäsen, voisi toteutua, ja siihen tietysti tämä dialogiprosessinkin käynnistäminen tähtää.

Keskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 70/2021 vp

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.